

Risikovurderinger og følelser i en militær kontekst

Med utgangspunkt i nyere beslutningsmodeller undersøkte Kobbeltvedt samspillet mellom tenkning og følelser som ligger til grunn for vurdering av risiko og fare.

PUBLISERT 1. mai 2005

THERESE KOBBELTVEDT

forsvarte 18. juni 2004 sin avhandling *Risk and feelings: A field approach* for dr. psychol.-graden ved Universitetet i Bergen.

Nyere modeller vektlegger følelsenes betydning for vurderinger og handlingsvalg. Ulike grupper av militært personell deltok som informanter, deriblant KFOR-soldater, kadetter fra Luftkrigsskolen, Sjøkrigsskolen og militært personell under en internasjonal sjømilitær NATO-operasjon. De empiriske studiene tilnærmet seg problemstillingene gjennom varierte forskningsoppsett, som spørreskjemaundersøkelser (tverrsnitt og longitudinelle) og felteksperimenter blant kadetter under svært krevende forhold (søvn og matdeprivasjon).

Samlet viser avhandlingen at risikovurderinger blant militært personell påvirkes av kjennetegn ved ulike farekilder, grad av eksponering for disse farekildene og forventninger om engstelse som vekkes når man forestiller seg den enkelte fare. Avhandlingen viser at risikovurderinger over tid kan medføre økt bekymring. Imidlertid ser det ikke ut til at økt bekymring vil ha betydning for risikovurderingene. Det ser dermed ut til at våre forestillinger om fremtidig engstelse i en gitt situasjon har større innflytelse på risikovurderinger angående denne situasjonen, enn den bekymring vi faktisk føler her og nå.

Resultatene har betydning for videreutvikling av beslutningsmodeller som inkluderer følelser i beslutningsprosessen, men de har også praktisk relevans. I tillegg til å støtte troverdigheten til legfolks vurderinger av risiko, viser avhandlingen at slike risikovurderinger bør tas alvorlig ettersom de kan medføre økt bekymring over tid. Det at forsøkspersonene gjør seg nytte av følelsenes informasjonsverdi gjennom forestilte fremtidige følelser, samtidig som de kan oppleve følelser i nåtid uten at disse påvirker bedømmingen av risiko og fare, viser at begrepet «affektiv rasjonalitet» kan være berettiget innenfor en beslutningspsykologisk kontekst.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 42, nummer 5, 2005, side